

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12968

TSAPLMENTSHELEKH

Moses Broderson

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

הוצאה להדפוס ב"ר יונקע ביימלעך
יעקובסון סט. ש. באסטאנטקי

משה פראדערוואן

צאפלמענשעלעך

1111

ווילנע

ספראג, גייע יודישע ספראגארט

1928

מחלקת המחקר והפיתוח
מכון למחקר ופיתוח

מטה המחקר

מחקר ופיתוח

מחקר ופיתוח

מחלקת המחקר והפיתוח

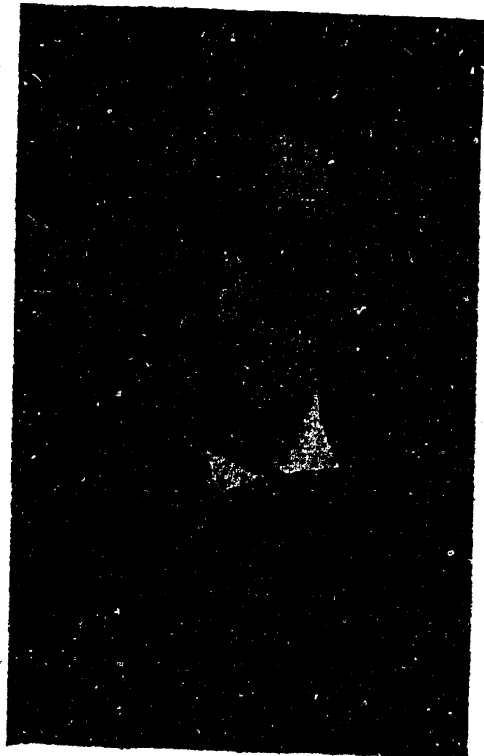
1928

M. Broderzon

„CAPLEMENTSZELECH“

Drukarnia I. Nofeła i S. Sz wajlicha, Wilno, Wileńska 16.

משה בראדערוואָן

ס'איז א מעשׂהלע א פיינע.
וואָס אינגאַנצן איז זי וואָר.
האַט נאָר נישט צו מיר קיין טענה.
וואָס דורכױס איז זי נישט קלאָר.

ק א פ י ט ע ר ע א.

זוי זעט עס אויס ביים צאָפּלמענטשל-מייסטער אין שטוב,
ווען ער איז נישטאָ.

אויף דעם העכסטן גאָרן - אויף אַ בוידעמל
אין אַ ווינקעלע אין אַ פינצטערן
ווינט דער אַלטיטשקער - ווינט דער זידינקע
צאָפּלמענטשל-מייסטער - קל ע ק פ א פ י ר,
אַליה-געצל ברב נתן-זעליק
קלעקפּאָפּיר - קענען אלע אים!

איז בייטאָג, אַ שטייגער, זעט מען אים ניט אָן.
בלייבט דאָס בוידעמל אויף אַ שלאָס פּאַרמאַכט.
און אויף טישעלע, און אויף דעם קאַנטיקן
ליגן אָנגעשיט פּאַפּירלעך, טעוועלעך,
און שטיקלעך פּאַפּ, און טייג פּאַרטריקנטער,
פּאַרשיידן בערשטעלעך, און שערן צוויי,
און פּעדעם-קניילעכלעך, און גלאַט אזוי
שוין אויסגעשניטענע, און נישט-פּאַרענדיקטע
האַלב-גופּימ'לעך פּון שמענדריקלעך,
הענטלעך-פיכעלעך פּון האַצמאַכלעך.
און אַמאָל, אַמאָל - אַ שוואַרצינקער,
אַ פּאַרפּאַרטיקטער - אַ צינגיטאַנג.

קריכט פּון לאַך אַרויס

מ י ז ל - מ י י ז ל - מ ו י ז .

זעט זי - קיינער איז נישטאָ אין הויז.
און ס'איז צוגעשפּאַרט און פּאַרלייגט די טיר,
און נישטאָ דער באַלעבאַט, אליה-געצל קלעקפּאָפּיר!
גיט דאָס מייזעלע אַ שמאַרע מיטן נאָז
און האָפּ-האַפּ! אַ שפּרונג אויף טישעלע

אויף דעם נאקעטן. אן א טישטעכל,
און א כאפ זיך צו - צו דעם שיסעלע,
צו דעם שיסעלע מיטן לייזן פאפ,
און מיט פאדערשטער, און מיט פיסעלע
זיך ביי וואַנטעלעך א טאפ,
און "ציק-ציק" געגעבן שטיל-שטיל א ניסערע
און אין שיסעלע א כאפ...
אח א ביסעלע, און נאך א ביסעלע -
גייט עס צו אזוי - כאפ-לאפ!

זאל נאך באַלעבעסעלע אין דער טיר נישט טאן
פלוצים און פון העלער הויט
אומגעריכט א קלאפ...

אט א ביסעלע! א קאפ און נאך א קאפ -
אינם שיסעלע ווערט שוין קנאפער נאפ!

און דאָס מייזעלע איז שוין אויכעט זאט.
פוצט זיך וואַנטעס אָפּ - ווישט - און מאַכט זיי גלאַט
און פאַרביסן מיט אַ שטיקל טעוועלע,
א נישט כוויגעדיקן, א גענערטן,
(זייט ניט מצכן דאָך קיין היזקות איבן)
מיט אַ ביכל פאַרב אלץ פאַרטרינקט זי גלייך
בון אַ שעלעכל פון אַ בלעכענעם -
קוקט זי זאט זיך אום:

אויב דער כטעליע גרוי - אויף דעם באַלקנדר,
אויף דעם פענצטערל דעם פאַרשמויביקטן,
אויף די ווענטעלעך כונקל אויסגעקאַלכט,
און אויף מענטשעלעך די פאַפירענע,
וואָס זיי הענגען דאָ שטילע פלאַטשיקע -
הענטלעך, פיסעלעך אויכגעצויגענע,
און די קעפּעלעך אויסגעצויגענע,
און פון מיטן פונקט - און פון זיי אַראָפּ
פאלן צו דער ערד לאַנגע שנירעלעך -
גרויע פעדעמלעך, וואָס נאָעגן זיי,
ווען גרוי-מייזעלע נאָר דערנענטערט זיך.

כאנט די שנורלעך אָן מיט די זיינערלעך
 און ציט, און ציט צו זיך,
 און ציט, און ציט אראָכ:
 גייען זיי נישט אום, נאָר זיי הענגען אַלץ,
 אויף די ערפער שטייף, און אויף די זעלביקע,
 און באַוועגן נאָר מיט די גלידערלעך
 (אויף א יין אופן נאָר, ווי די ברידערלעך!)
 מיט די הענטעלעך, מיט די פיכעלעך –
 און עס טרעפט דאָס רוב – אויך מיט די אייגעלעך,
 און עס טרעפט צומאָל אויך מיט צינגעלעך...

הענגען אָט אזוי צאָפּל-יינגעלעך,
 און פאַר מייזעלע ווייזן שטיקעלעך,
 ווען זי ציט זיי שטאַרק פאַר די שטריקעלעך!

ק א פ י ט ע ר ע ב

ווי ס'זעהוילען זיך די צאָפּלעכענטעלעך מיט דער מייזעלע באַנאָד.

אויף דעם העכסטן גאָרן – אויף דעם בוידעמל
 פריילעך, לוכטיק איז און זייער האָפּערדיק:
 ס'ריידן שטומע רייד צאָפּל-מענטשעלעך
 מיט דער מייזעלע – מיזל-מייזעלע.

בלויזער פּאַיאָזל לידל פּידל בלום,
 זייער מיט לאַנדלעך – קעפל-קרייזעלע,
 קוקט זיך לעבעדיק און געהויבן אום,
 און ער זינגט זיך שטום זיינס אַ לידעלע,
 טאַנצט אויף שטריקעלע אַ רקידהילע;
 איז דאָס לידעלע אזא:

– זייט זשע טיילער! שאַ! טאַ!
 – פאַטש, פאַטש קיכעלעך,
 טאַטשי ט'קויפן שיכעלעך,
 צאצקעלעך און ביכעלעך!

פאַטש, פאַטש הענטעלעך –
 הענטעלעך ווי פּרענטעלעך,
 קלאָפן זיך אָן הענטעלעך –
 און בלייבן, בלייבן הענגען...

לאָמיר איצטער אונדזער צייט,
 לאָמיר איצטער אונדזער צייט
 פריילעכער פארברענגען!
 ווייסט ניט מייזעלע דעם טייטש פון לידעלע;
 מייזעלע האָט ליב דעם טייטש פון אלץ צו וויסן.
 מייזעלע האָט ליב אַ צימעסל אַ זיסן!
 לאָזט זי אָפּ דעם בלויען פּאַיאָצל און גייט אוועק,
 לויפט אוועק צום שוואַרצן יונגמאַנטשיק,
 וואָס ער האַרט אין האַנט אַ בעזים, ווי אַ קאַנטשיק,
 וועלכן זי האָט ליבער מערער –
 צו דעם שוואַרצן קוימענקערער
 צו דעם מיכטער שוכטער צינגיטאַנג!

כאַפט זי אָן פאַר שטריקל לאַנג,
 און זי ציט אים, און זי ציט:
 פליט דאָס פּאַיאָצל און פליט,
 אזי ער זינגט אזא מין ליד:

אין אַ יוכטער קוימענקערער!	איך בין מיכטער צינגיטאַנג!
פרעג איך אײך: צו קען מען זיין	מיך דערקענט מען אין מיין גאַנג,
שיין אזוי? אזוי מין פּיין?	אז איך בין דאָך נישט קיין לערער,
אין מיין גראַד נאָך מערער קלערער?	און נישט ווייניקער – נישט מערער.

מערער קלערער קען שוין גאַרניט זיין! אודאי נישט!
 איז דאָס מייזעלע שוין פאַרטיק מיטן צינגיטאַנג –
 מאַכט זי זיך אַ קליינעם איבערגאַנג
 צו דעם אייביק וואַכעדיקן, לאַכעדיקן האַצמאַכל,
 וואָס ער האַלט זיין צינגעלע אַרויסגעשטעקט,
 און זיין מלבוש'ל געפּינטלט איז – מיט פעטס געפלעקט.
 און זי זאָגט אים:

מיט די קונצן גיי אַרויס	– לאַנגער, לאַנגער האַצמאַך, דו!
פאַר דיין אַרח'טע דער מויז!	גיי אַרויס איצט פון דיין רוי –

הייבט אָן האַצמאַכל צו צאַפלען,
 דרייען מיט די שוואַרצע אַפלען –
 און די אַריגן זיינע גלאַצן,
 און ער טוט דעם מייזלס רצון –

און ער לאָזט ניט וואַרטן לאַנג
אדוואַרטע אויף זיין געזאַנג:

האַצמאַך בין איך! האַצמאַך! האַצמאַך!
און איך טאַנץ מיך! און איך גלאַץ מיך!
קיינעם, קיינעם גייט נישט אָן,
ווי איך האָב זיך אָנגעטאַן!
און איך הענג מיר אין דער זייט,
שמעס ניט מיט אָט די לייט!
און איך טאַנץ מיך! און איך גלאַץ מיך!
האַצמאַך בין איך! האַצמאַך! האַצמאַך!

טראַכט זיך מייזעלע, אז האַצמאַך איז אַ גרויסער נאַר,
זינגט ער עס אזוי דערפאַר!
און זי גיט אַ שאַר זיך צו דעם שמענדריקל,
צו דעם, וואָס מיט די גלעקעלעך און טעלערלעך,
און מיט אַ מיזעלע, וואָס מיט אַ עפיצעלע,
גיט זי אים פאַר פעדעמל אַ כאַפּ -
גיט ער מיט די טעלערלעך אַ קלאַפּ,
מיט די גלעקעלעך אַ קלונג -
און מיט שטומען שטימעלע אַ זונג:

— צים-צע-דע-רים! צים-צע-דע-רים!
פאַטש איך מיט די טעלער!
אויפן בוידעם בעסער איז,
ווי אין טיפן קעלער!
צים-צע-דע-רים! צים-צע-דע-רים!
טאַנץ איך אויפן שטריקל!
איך בין טיר אַ שמענדריקל -
שמענדריקל-אַנטיקל!

און אַ שטיקל צייט איז עס ליהודימדיק אויף בוידעמל:
צאַפּלמענטשלעך צאַפּלען אים אויף שנירעלעך און שפּרינגען
און מייזעלע מיט דינער שטימעלע -
העלפט זיי צו זינגען!

ק א פ י ט ע ל ע ג

וואָס זעט און וואָס טוט קלעקפּאַפּיר, ווען ער קומט אָן אויפדערנאַכט.

ביינאַכט און אויפדערנאַכט קומט אָן דער באַלעבאַס.

פונם פּראָסט - אַ רויטע בליט די נאַז.

באַרד - פון גאַסן-שניי נאָך ווייסער,

און מיט שטערן אויף די ברעמען.

קלאַפט ער אָפּ דעם פּראָסט פון זיך אויף שוועל.

מיטן שלעסל-שליסל טוט אַ זשאַווערדיקן סקריפּ:

ווישט זיך אָפּ דעם זילבער פון זיין איבערשט ליפּ;

צינדט אָן אַ גאַלדן-לעמפעלע, און סווערט אויף בוידעם העל!

איז נישטאָ קיין סימן שוין פון מייזעלע.
צאָפּלמענטשעלעך — זיי הענגען, ווי די זעלנערלעך,
קעפלעך אויסגעגלייכט, ווי אין די האַרטע קעלנערלעך,
און זיי שטאַרן, גאַפן אויף דעם באַלעב אָס:
— וואָס, אַ שטייגער, וועט ער היינט דאָ טאָן?

באַלעבאָס, ר' אליה געצל קלעקפּאַפּיר,
גיט מיט שאַרפּן שופּר-נאָז אין לופּט אַ פּיר:
שפּירט ער עפעס אין דער לופּטן — ס'איז נישט רעכט.
עפעס האָט זיך אָפּגעטאָן אָן אים בייטאָג!
ווערט ער אומרויק, און קוקט די מענטשלעך אָן:
„וואָס, למשל, האָט איר דאָ אָן מיר געטאָן?
„טאַקע אָנגעשטיפט זיך, ווי די שקצימלעך אין פעלד?
„טאַקע זיך, צעיושעט, ווי בייסטרוקעס אויפן גאַס? !
וואַרט נאָר! וואַרט נאָר!
פאַרן אומלויפן און לויפן —
וועל איך מאַרגן אלע, אלע אויספאַרקויפן!
און ער ברומט און שמייכלט אין זיין באַרד...

און שוין!
און מערער הערט מען נישט פון אים אַ וואַרט.
נעמט נאָר פון דער קעשענע אַרויס אַ טאַבאַק-שקעטעלע,
קלאַפט דאָן אָן אין פּערלמוטער-דעקעלע,
און שמעקט, און ציט מיט חולם-נאָז געשמאַק.
דערנאָך — זיך אויסגעשנייצט און אויסגענאָסן —
צינדט ער אָן אַ רויטן פייערל אין אייוועלע.
דערנאָך — זיך אָנגעטאָן די בלויע גרויסע בריל,
און אויף דער בריל — אַ צווייטע בריל —
נעמט ער זיך צו פאַרעניש, צו אַרבעט שטיל:
און פאַפּירעלעך און גלאַנציקע פּיל צוגעשניטן,
און אַ קאַרטאָנדל-טעוועלע אַרומגעשניטן,
און אויסגעשניטן קעפּעלעך, און פּיסעלעך, און הענט —
פאַרמישט ער אין אַ טעפּעלע דעם פּרישן פאַפּ,
און הייבט באַלד אָן די גלאַנץ-פאַפּירעלעך צו טעוועלעך צו קלעפּן.
הייבן אָן פון זיך אליין —

די הענטשעלעך און פיסעלעך זיך שלעפן.
 מיט פעדעם-קניפעלעך צו גופים צוגעבונדן.
 און ס'שפרינגען - אונטער טאָפּלט-ברילן - אים אַרום,
 און ס'לויפן אונטער הענט פאַמעלעכע ביי אים אַרויס -
 ביי אליה געצל קלעקפּאפּיר -
 די גאַנצע מענטשעלעך שוין פאַרטיקע און טאַנצנדיקע
 מיט באַמבלדיקע אַברים און קעפּ,
 און לייגן זיך אָן סדר אויס אויף טיש,
 מיט הענט צעוואַרפענע, און איינס געלייגט אויף איינס,
 און קאַרק געלענט - איינאַנדער - אויפן צווייטנס קאַרק -
 ווערט גרייט שוין צום פאַרקויפן אויפן מאַרק
 פון צאַפּלמענטשעלעך - אַ באַרג!
 און ווען שוין אלע אויסגעענדיקט - הענגט ער זיי פּונאַנדער
 אויף באלקן און אויף ווענט -
 און רייבט זיך אָפּ פון פאַפּ די הענט.
 די צאַפּלמענטשעלעך - זיי לייגן גרייט צום וואַנדער,
 געגרייט אויף גוטס, געגרייט אויף שלעכטס!
 און אליה געצל קלעקפּאפּיר
 פאַרקאַכט זיך אויפן פייערל אַ ביכעלע געקעכטס -
 קאַרטאַפעלעך אין מענטשעלעך.
 און "קוילעט" אויך אַ הערינגל פאַר זיך,
 און בראַקט אַ ביטער ציבלקע ארייַן,
 און עסט זיך אויפגערוימט - מיט הענט געוואַשענע
 מיט ברכה און מיט אַפּבענטשן -
 און קוקט צופרידן אין אַן אַלטן ספרל צרייַן,
 און ברומט וואָס אונטער נאָז,
 און זינגט פאַר זיך אַנווערטערדיק אַ זמרל,
 אַדער - הילמאַי אָן ווערטער - זינגט ער אַט אזוי:

<p> וואַלטן אלע דאָך געגלאַנצט ווי באַשמירטע מיט לאַקיר, וואַלטן מענטשן דאָך געטאַנצט און געפרייט זיך אָן אַ שיעור. </p>	<p> - אליה געצל קלעקפּאפּיר, ווען געוועזן וואַלסטו ויין רייך, ווי קרח - אַ גביר, וואַלט די וועלט געוועזן דיין! אַדער גאַר אזוי: </p>
---	--

— אליה געצל קלעקפאפיר, וואס ער לאזט זיך גארנישט אָפּ וואָס וויל האָבן גאָט פון דיר,

אָדער גאָר אזוי —

פאַרוויגט פון אַ געדאַנק, לייגט ער זיך, און דרעמלט אויפן באַנק...

ק א פ י ט ע ל ע ד .

אין וועלכן עס קומט צו גאָט די לבנה און צעווינגט זיך אויפן קול

און אז איינגעדערעמלט האָט דער באַלעבאַס,

גיט צוערשט דאָס בוידעמל אַ ריר זיך פונם אָרט,

און טיגלען אלע חפצימלעך פון אָרט אַ צאַפל.

ראַשית גיט דאָס גאַלדן-לעמפעלע אַ פלעמל אויף דורך גלעזל

און עס שטעקט אַרויס אַ לאַנגן שאַרפן צונג;

דערנאָך — — פון זיין געשטעל עס טוט אַ שפּרונג —

און ווערט מגולגל אין אַ ליכטיק און געשליפן זייפן-בלעזל,

וואָס הוידעט זיך אַרויף — אַראָפּ!

באַקומט דאָס זייפן-בלעזעלע אַ פנים, אויגן און אַ נעזל,

און גיסט פון קליינע אייגעלעך מיט טרערן גרויס, ווי באַב:

— „ס'טייטש, באַלעבאַס?! פאַרוואָס? פאַרוואָס?

„פאַרוואָס, אַ שטייגער, ווילסטו זיי פאַרקויפן?

„טאָרן צאַפּלמענטשעלעך נישט לויפן,

„ווי די קינדערלעך אין אלע הויפן?!“

און אלע צאַפּלמענטשעלעך צעשאַקלען זיך פון זיך אליין:

— „סאַראַ אופן איז עס? וואָסער אופן?“

און הייבן פיסלעך, הייבן הענטלעך — הייבן אָן צו גיין.

און אלע ברעכן אויס אין גרויס און טרערנדיק געוויין,

און אלע פילדערן און שרייען אויפן קול —

איניינעם אלע — מיטאַמאַל:

— „מיר וועלן זיך נישט לאָזן אויספאַרקויפן!

„מיר וועלן זיך נישט לאָזן אין דער קאַשע שפּייען!

„אַ קשיאַ אויף אַ מעשה, וואָס עס וואַרט אונדז דאָרט אין דרויסן!?

ווער הייסט — וואָס יעדערער מיט אונדז צו טאָן איז אויסן?“

און אָט אזוי — זיי האַלטן אין איין שרייען:

און אַליה געצל קלעקפאפיר
 קערט זיך איבער... און ער ווארפט זיך אום אויף אלע זייטן.
 חלומט עפעס פון א וועג א שווערן און א ווייטן -
 גיט פון העלער הויט אן אומגעריכטן צאפל
 מיט לייב און לעבן אויף דער לאנגער זימאלער באַנק -
 פאלט אראָפּ באַ אים פון קאָפּ דאָס קאָפּל...
 און - - סלעשט זיך אויס פאַר שרעק דאָס לעמכל
 מיט אן אויפשפרונג - מיט אַ צאַנק - -
 און - - עס קומט אַריין, אַ שטייגער,
 די לבנה אויפן בוידעמל, אַ קיילעכדיקע, שטיל,
 על כל בנים מיט אַ פנים פון אַ זייגער.
 האָט לבנה ציפערבלאַט מיט ווייזערס און געוויכטן;
 און איידער נאָר מע קען זיך ריכטן,
 אויסדערציילן זאָל זי זילבערנע געשיכטן -
 הייבט זי אָן צעצויגן לאַנג
 אויסטערליש צו זינגען אַטאָ דעם געזאַנג:

אוי, דער זייגער אויפן הימל
 איז דאָך אַן אַנטיקל!
 איינס - צוויי! זינגט דער זייגער -
 ווייזער - פעמפעדיקל.

האָ? ווי שפעט איז, אליה געצל?
 טו אויף מיר אַ שיקל.
 איינס - צוויי! הוסט דער זייגער -
 ווייזער - פעמפעדיקל.

כאָפּ אַ בליקל, אליה געצל.
 כאָפּ אַ פלינקן בליקל!
 או! וואָ! ס'שטייט דער זייגער -
 ווייזער - פעמפעדיקל:

וויקל מיך אין חלום דיינעם,
 הימלדיק פאַרוויקל!
 איינס - צוויי! זינגט דער זייגער -
 ווייזער - פעמפעדיקל!

אויפן הימל הענגט דער זייגער,
 ציפערבלאַט פון ניקל -
 איינס - צוויי! קלינגט דער זייגער -
 ווייזער - פעמפעדיקל.

צוויי געוויכטן - מיין פאַרמעגן -
 הענג איך אויף אַ שטריקל.
 איינס - צוויי! ווייזט דער זייגער -
 ווייזער - פעמפעדיקל.

האָט דער זייגער אין געדערעם
 אַ חולאת אַ שטיקל!
 איינס - צוויי! קרענקט דער זייגער -
 ווייזער - פאַמפעדיקל.

פלוצים, ווי אַ ציג, אַ שטייגער,
 גיט ער זיך אַ ציקל!
 איינס - צוויי! מעקעט זייגער -
 ווייזער - פעמפעדיקל.

אָט אזוי - אַ שטיקל צייט דער זייגער קלינגט דער רונדער.
און טוט זיך זיינס: און ציילט. און ציילט!
דערנאָך - נעמט איטלעכער פון צאָפּלמענטשעלעך באַזונדער,
און טוט זיך אָן אַ כּח און דערציילט.

ק א פ י ט ע ל ע ה .

אין וועלכן לידל-פּידל-בלום באַקומט לשון און באַווייזט חידושים.

דער ערשטער פון די חייסע חברהניקעס קוקט זיך גלייך אַרום
דאָס בלויע פּאַיאַצל. וואָס הייסן הייסט ער: לידל-פּידל-בלום...
ער זאָגט אזויצוזאָגן. און בּוּה הלשון:
— ס'איז גוט: דאָס לעמפל אויסגעלאָשן.
איצטער וועל איך קענען שפּרינגען
און מיין לידל דרייטער זינגען:

— כאַטש, כאַטש קיכעלעך!
טאַטשי ט'קויפן שיכעלעך!
שיכעלעך און זעקעלעך!
אויף די פּיסלעך-גלעקעלעך!..

און אזוי, און אויף דעמזעלבן אופן ווייטער.
און אזוי, און אויף דעמזעלבן אופן ווייטער.

היפּערט ער אַרום, און פּיסלעך בייט ער.

און — — שטעלט זיך פּלוצים אָפּ.

דערהייבט דעם קאַפּ, און זאָגט אזוי:

— לְבַנְהֵלֶע, דו מיין! לְבַנְהֵלֶע, דו פיין!
אז ליכטיק זאָלטו זיין!
און קום צו אונדז אַצינדערט
טאַקע אינ'ם בּוידעמל אריין!
וועל איך עפּעס ביי דיר פּרעגן,
און דו— דו ענטפּער מיינעטוועגן—
וואָס דיר גלוסט זיך, וואָס דו ווייסט,
וואָס דו ווייסט און דו פּאַרשטייסט!
און די זאַך איז אָט אזאָ:
מיזעלע האָט מיר דערציילט,
אז איך בין עס אויסדערחיילט
מיט פּאַפּירעלעך צו גלאַנצן.

אויף דעם שנירעלע צו טאַנצן—
אָן געטומל, אָן געאַייל—
אויף אַ קורצע, פּלינקע ווייל!
און איך טאָר נישט אויסצוקלייבן,
איבערקלייבן גוטס און שלעכטס,
און נישט קוקן לינקס און רעכטס,
און נישט קוקן, און נישט גאַפּן,
און קאַטאַוועסן נישט טרייבן...
וועל איך אויסגעריבן ווערן,
און צעפּליקט צעריסן ווערן,
וועט פון מיר אַ „גאַרנישט“ בלייבן—
און — — אויף דעם בין איך באַשאַפּן!..

הערט לבנה אויס די רייד פון בלויעם פּאַיאַצל.

זאָגט לבנה מיט אַ שמיכעלע אַ ליבן:

— מיזל האָט אַ האָר נישט איבערטריבן!
 ווי באַשערט איז—טאַנצן דאַרף מען. מוז מען
 מיזעלע האָט נישט געזאָגט קיין גוזמא:
 (מיזעלע איז אַ חֲכָמָה—נאָך איר פּיטשינקער נשמה!)
 אַלאָ. וואָס זשע דען—מע טאָר זיך נישט פאַרקלעמען
 און צום האַרץ און נאָנט—איר פּישט זען נישט פאַרנעמען!
 אַלאָ. וואָס זשע דען—מע דאַרף קיין סך נישט קלערן—
 בעסער וועט פון דעם. און לייכטער וועט נישט ווערן!
 אַלאָ. וואָס זשע דען—מע דאַרף נישט צופיל טראַכטן:
 דער קאַפּ פון פּערד איז גרויס—טאָ זאָלן סוסים טראַכטן...
 זאָגט לידל—פּידל—בלום:

— נו, גוט! וואָס טוט מען אָבער יעמאָלט.
 ווען אינם קאַפּ ביי מיר אַ ווייטאַק תּמיד פּלעמלט?
 וואָס טוט מען אָבער פאַרט. ווען עמיץ ט'נישט געשפּאַרט
 און אין מיין קאַפּ אַרײַן פּיל נאָדלען אָנגעשטאַכן?
 און מיין געמיט איז טריב, און אומעטיק געבראַכן!
 און ווען איך זינג אַרום, און ווען איך טאַנץ אַרום,
 איז אַך-און-וויי צו מיר—צו לידלפּידלבלום!
 אָט טאַנץ איך און איך זינג, און ס'ברעכן מיר די קנאַכן,
 און ס'שטיקט מיך ביי דעם האַרץ. און ס'ווערגט מיך ביי דעם האַלדז.
 און איזן איז'ס נישט מער — — ווי די געדאַנקען אַלץ — —

פאַרענטפּערט אים לבנה מיט אַ שמייכעלע אַ ליבן:
 — אָט-וואָס, הער, עס איז דיר אויסגעבליבן: וואַרף די שטעכערלעך אוועק—
 וואַרף די נאָדעלעך אַרויס—
 וועט פּוי קלעמונג ווערן אויס!
 — — — — —

און עס רייסט זיך אָפּ מיט שטריקעלע פון כשוועקל
 לידלפּידלבלום. דער שפּרינגער,
 און מיט גלעקעלעך מיט קלינגער,
 מיט אַן אויפגעהויבן פּינגער,
 מיטן פּינגער—צו דעם מויל מאַכט ער צו לבנה-קויל:
 — „פּתח שׁין איז—זאָגט ער—שאַ!“ זיי זשע שטילער! שאַ! שאַ!
 און אין מויל פּון אַליה געצל קלעקפּאַפּיר,
 וואָס איז ברייט געעפּנט ווי אַ טאַפּלט-טיר,
 שפּרינגט ער מיט אַ האַסטיקייט אַרײַן, און ווערט אַנטרווען.

און אליה געצל גופא גיט א חיילע אויגן זיך אן עפן אויף.
צום באלקן דריי מאָל שפייט ער
און טוט א טיפן געניץ מיט א פיף, און — דרעמלט ווייטער.

ק א פ י ט ע ל ע ו'.

דאָ רעדט דער שוואַרצער מיסטער שוסטער צינגיטאָנג.
דרעמלט אַליה געצל טיפער איינגעזונקענער און שווערער—
ווערט ממילא ווייכער אינם שלאָף די הוילע באַנק...
הייבט זיך אָן אויף שטריקל צו באַוועגן קוימענקערער,
יענער שוואַרצער האָכסנדיקער מיסטער שוסטער צינגיטאָנג.
— כ'האַב שוין לאַנג נישט, ווי ס'באַדאַרף צו זיין, גערעדט —
זאָגט ער צו לבנה מיט אן ערנסט:
— „זאָגט, חי שפעט?"

זאָגט לבנה:

— „אויף מיין זייגער—

„איז, א שטייגער, דריי א זייגער!..“

— „המ... מ...“

„ס'איז דריי א זייגער?— זאָגט ער— זאָגט איך בעט אייך:
„ס'זאָר א טעם, למשל, האָט א ציבלקע געבראַקט אין רעטאַך?
„המ... מ...“

„איך פרעג עס איצט ביי דער געלעגנהייט— ביי אייך —
„באַשר איך, און מיסטער האַצמאַך,
„מיסטער שמענדריק, און אויך לידלפידלבלום...
„חייל... באַשר, ווען ס'איז טאָג— מיר זיינען אַלע שטום...
„אין פון פאַרלאַנגען אונדזערע עס לאָזט זיך אויס א טייך...
„המ... מ...“

„איך פרעג עס איצט ביי דער געלעגנהייט— ביי אייך,
„מחמת כ'חיים, איר וועט א תשובה געבן גלייך—
פ א ר ע נ ט פ ע ר ן :

פ א ר ו אָ ס מיר קענען נאָר אין די פאַרנאַכטן
„טראַכטן?!

פ א ר ע נ ט פ ע ר ן :

פ א ר ו אָ ס מיר זיינען נאָר בייטאָג באַשיידן—

„און קומט די נאכט—און ביידערנאכט מיר קענען ריידן?
פארוואס—פאפירענע—מיר טראכטן נישט פון אונדזער עלטערזיידן?
פארוואס איז גרויס און קליינס—
פאר אונדז איז עס אלץ איינס?

שלאגט איבער די לבנה זיינע רייד:
— פארוואס? פארוואס?
„פארוואס פארוואסעסטו?
„דו טפּש—דו!“

און זאגט:—„ס'איז שווער צו געבן א באשייד.
„און מיטאמאל אויף אלץ וואס נישט באטראכט און ראש איז!
„אָט לאַמיר—זאָגט זי—אין די אלע דיינע קשיות
„א שטיקל סדר ברענגען!
„דו בלייב א וויילע הענגען
„און הער מיט קאָפּ און מיט געפיל זיך איין:
„ערשטנס. איז א ציבלקע געבראָקט איז רעטאָך זייער פּייוו
„מעגסט גלויבן בנאמנות. ביי מיין שיין!
„און אויך פארקערט—

„א רעטאָך אין א ציבלקע געבראָקט איז עפעס ווערט!
„אָט האַסטו—איינס!

„און צווייטנס. הלמאי איר אלע דאָ אַרום
„איר זענט בייטאָג אי שווייגעדיק אי שטום?
„אויף דעם איז דאָך דער תירוץ קלאָר—
„פארוואָר

„איר גיט זיך נישט בייטאָג פון אַרט א ריר!
„און גופים אייערע, און די נשמות איז—פאפיר!
„און דאָס פאפיר קען ווערן צו אַ חלום נאָר געבראָכט!
„און די חלומות, פּידוע, קומען ס'רוב ביינאכט!

„דעריבער—

„ליבער, איז עס אויך אזוי, וואָס ביידערנאכט איר פרוווט זיך ריידן.
„דעריבער—

„ליבער, איז עס אויך אזוי, וואָס טראכטן טראכט איר
נישט פון אייער עלטערזיידן

„דעריבער—

„ליבער, איז ער פונקט ווי די, פאר דעם אנטשטיין, געווען א בבל —
„טאָול!

„און דריטנס, דאָס—וואָס גרויס און קליינס

„פאר א ייך איז דאָס אלץ איינס?!

„איז דאָס די סיבה, וואָס דערזען דערזעט איר נישט

מיט אויגן אייסגעמאָלט!

„איז קופער פונקט דאָס זעלביקע ביי אייך, וואָס גאָלד

„און אלע זעלנער און יונגים

„האָבן—אין די אויגן אייערע — א ייך פנים!..”

„אזוי פארענדיקט די לבנה מיט א שמייכעלע פארטראַכט

„און כאַפט אַ קוק אויף נאכט —

„און ווי זי קוקט אזוי—דערווייל—

„מאַכט צינגיטאַנג אַ שפרונג—א מייל!

„און מורמלט אונטער: — „אַ געזונט איר טאַטנס-טאַטן!

„ווי כ׳פאַרשטיי נישט—פונקט אזוי זאָל מיר נישט שאַטן

„איך פאַרשטיי דאָך נישט קיין וואָרט...
„בנאָמנות... ערן-וואָרט!

„און—גערירט זיך פונם אָרט.

„שפרינגט ער אינם מויל, וואָס אָפן

„אליה געצל האַלט אין שלאָפן—

„און אנטרינט דאָרט מיט געזאַנג:

— איך בין מיסטער צינגיטאַנגו

„מײך דערקענט מען אין מיין גאַנג.

„אז איך בין דאָך נישט קיין לערער.

„און נישט ווייניקער—נישט מערער.

„ווי א יוסטער קוימענקערער!

„פרעג איך אייך: צי קען מען זיין

„שיין אזוי? אזוי מין פיין?

„אין מיין גראַד נאָך מערער קלערערז!

קאַפיטעלע זײַ.

„אין וועלכן האַצמאַכל אַרבעט מעשים; און אויב נישט אין מויל —

„קריכט ער אין אויער.

— האַצמאַך בין איך! האַצמאַך! האַצמאַך!

„און איך טאַנץ מיך! און איך גלאַץ מיך! —

„מיט דעם פומון אַטאַדעם — איז אַרויס ער פונם ווינקל.

מיט אן אויג געטאָן אַ פינקל.
ווען דער צאָפּלמענטשל-מייסטער
האַט דעם מויל (ווי ס'טרעפט - אַ טייסטערן)
מיט אַ צוקנאַק צוגעמאַכט.
האַט ער פּלוצים אויפגעוואַכט
מיט אַ ציטערל פון גלידער -
פּאַיאָץ האַצמאַך - מיט אַ ציטערל
פון זיין גלאַנציקן גאַרניטערל -
פון גאַרניטערל דעם בונטן.
און - אַראָפּגעשפרונגען אונטן,
און געזונגען וויטער - ווידער:

— האַצמאַך בין איך! האַצמאַך! האַצמאַך!
און איך טאַנץ מיך! און איך גלאַץ מיך!
קיינעם, קיינעם גייט נישט אָן.
ווי איך האָב זיך אָנגעטאָן.
און איך הענג מיר אין דער זייט.
כ'שמועס ניט מיט אָט די לייט!
האַצמאַך בין איך! האַצמאַך! האַצמאַך!
און איך טאַנץ מיך! און איך גלאַץ מיך!

— ״וואָס איז דען פון דעם געדונגען?״
האַט ביי האַצמאַכלען געוועזט
די לבנה זיך געפרעגט -
האַט זיך. האַצמאַכל געשפרונגען
און זיין זמרל געזונגען:

— וואָס געדונגען זאָל דען זיין?
שפּרינגען איז דאָך שיין און פיין!
שפּרינג איך מיר אַרויף, אַראָפּ!
מיט די פיס און מיטן קאָפּ!
האַצמאַך בין איך! האַצמאַך! האַצמאַך!
און איך טאַנץ מיך! און איך גלאַץ מיך!
וואָס איז דאָ נאָך וואָס צו טאָן?
רייסט מען זיך - וואָס גייט מיר אָן?
אַז ס'איז אַלץ נאָר אויף צופּלייסן,
טיי דאָס רייסן זיך און בייסן!
האַצמאַך בין איך! האַצמאַך! האַצמאַך!
און איך טאַנץ מיך! און איך גלאַץ מיך!
שמייסן! שמייסן דאַרף מען! שמייסן!
פאַר די אַדע נייע ניסן!
פאַר דאָס שלעפּן מיט געוואַלד
בער אַרויס פון ווילדן וואַלד!
האַצמאַך בין איך! האַצמאַך! האַצמאַך!
און איך טאַנץ מיך! און איך גלאַץ מיך!
גאַרנישט טאָר נישט זיין גענומען -
אַלץ אַליין, אַליין וועט קומען!
אויך דער אויסלייזער אַליין!
קען עס אַנדערש נישט פאַרשטיין!
האַצמאַך בין איך! האַצמאַך! האַצמאַך!
און איך טאַנץ מיך! און איך גלאַץ מיך!

און דעריבער, און דערוועגן
וויל איך נישט ביי קיינעם פרעגן!
פרעגט בחרם וואָס-ווער-וויל!
וויל איך בעסער זיין אַ מיל!

האַב איך טאַקע באַקן רויטע,
און אַ פנים פון אַ שוטה -
צוליב דעם, און אויך דערפאַר
זאָגט מען: האַצמאַך איז אַ נאַר!

האַצמאַך בין איך! האַצמאַך!
און איך טאַנץ מיד! און איך גלאַץ מיד!

האַצמאַך בין איך! האַצמאַך!
און איך טאַנץ מיד! און איך גלאַץ מיד!

האַט'ס געדולד און קענט אזוינס - דעם האַצמאַך דעם פאַרטראַגן!
האַט לבנה טאַקע אויף דעם פּוּמון אַטאָ דעם
אויפגעהויבן אַ פאַרווונדערט זילבער-ברעם,
און געזאָגט אזוי צו זאָגן:

„בעסער איז, פאַרשטייט זיך, אַט אזוי,
זיי נודנע קלאַגן!
„בעסער איז אזוי געוויס!
„ס'הייסט - צו זיין האַלב זויער-זיס...
„ס'הייסט - אַ פעולה גרויס און שטאַרק -
„ס'הייסט - אַ פעסט געדולדיק קאַרק -
„אַ נשמה נישט קיין דולע...
(„אויף דער באַפען אַ גדולה!“)
„אַפער ווייטער וואָס וועט ווערן?
„וואָס וועט ווייטער - איצטער ווערן -
„מיט דעם איינעם פון אַ סך?!“
„לאַמיר איצטער זיך באַקלערן!“

— זאַלבן פאַר משיח גאַטס מיד
איז געוויס אַ גלייכע זאַך!
האַט געזאָגט דער פּאַיאָץ האַצמאַך:
— וועט איר זען! און וועט איר הערן!“ —

און מיט ווערטער אַטאָ-די
האַט ער זיך געטאַן אַ צי,
און אין דרייען זיך געבראַכן,
און מיט פלינקייט אומגעהויער
אין דעם אַלטנס רעכטן אויער
אויפגעקראַכן!

קאַפיטעלע ח.

שמענדריקס נשמה איז נישט קיין ראָזשינקע, און ער סענה'ט
אויך פאַר פייער און פאַר וואַסער.

עליע געציל קלעקפאַפיר
האַט אַ קליינעם ניט געגעבן מיט אַ שלוקערץ
און זיך אויסגעצויגן אין דער גאַנצער ברייט -

איז שוין שמענדריהל דער פֿם
מיט א פֿיסקל פייער-פלאם —
איז שוין שמענדריקל ארויס מיט רייד:

„יעדער מענטשל אויף זיין שטריקל
איז דער צייטס א פעמפעדיקל“...

— „דאכט זיך, אָט אזוי
האָט איר, געשעצטער „מאָנד“.
האָט זיך שמענדריק — מיט די הענט
דייטשמעריש צו איר געווענדט)
„אָט אזוי געזאָגט האָט איר,
געשעצטער „מאָנד“.
„דאכט זיך, ריכטיק זיך דערמאָנט!
„נישט וואָר — אן אייזערנער זָרוּן.
„אויף לאַנגע יאָרן נאָר!!
„אויף לאַנגע יאָרן!

— „צאָפּל מענטשעלעך צעלאָזן.

„עלנט-שייטער אויפגעבלאָזן
„און אליין מיך דאָ געלאָזן?!
„איז עס דען א יושר גלאַט?!
„אָט אזוי — מע פֿירט עס שטאַט —
„גלאַט אַנטלויפֿן, ווי די האָזן?!
„און אויב יאָ — אויב יאָ פֿאַרקויפֿן —
„דאַרף מען דען פֿון מזל שטרענגען,
„אָט אויף וואַסערן מיר הענגען
„הענדום-פענדום פֿלינק אַנטלויפֿן?
„אין אזעלכע אַימה-נעכט
„איז לבֿנה דאָך גערעכט: —

— „איך בעט איך אייער כבוד איבער —
„נישט אזוי האָב איך זיין אויסגעדריקט, מיין ליבער!“
האָט זיך אָפּגערופֿן די לבֿנה —
„מיר שיינט, אז אנדערש האָב איך עס געזאָגט, מיין פֿריינט!
„דו האָסט אַ האַרעלע פֿאַרדרייט די רייד!
„דו בֿיטט — אַ מַרְה שחורה־ניק, אן עסיק-מענטשל...
„און נישט בחינם, נישט אומזיסט
„דיין אויסזען איז — מער ווייניקער —
„אַ דאַרער און אַ בייניקער!..“

האָט עס שמענדריקן פֿאַרדראָסן!
אַבער — סטייטש — אליץ הייסט פֿאַרדראָסן!
האָט מיט בלוט זיך אָנגעגאָסן
פֿנים שמענדריקס — ווי אַ פֿלאַם,
ווי ביי האָן דער אויפֿן-אָן,
ווי ביי קרייערל דער קאַם!
און פֿון כּעס, און פֿון גאַל
האָט אַרויסגעשפּריצט אַ קוואַל,
און ער האָט אַרויסגעשאָסן:

— בעט אייך עמיץ? פרעגט אייך עמיץ. — וויסן זאל מיקיטע נייעמעץ —
וואָס איר זענט אזוי מין דרייסט? — וואָס איר ווייסט!

און ער האָט זיך — שמענדריק הייסט עס —
אָפּגעטרייסלט מיט זיין מיצל,
מיט זיין פּיצל קעפל-שפיצל
(וואָס ס'איז טרוקן, ווי אַ שטרוי,
און עס טראַכט, דער טייווה ווייסט עס,
ווי אַ שטייגער, ווי אזוי? . . .)
האָט ער זיך מיט גרויסער הענע
אין זיין טאַנץ צוועקגעלאָזן —
ווי אַ פּוכל אויפגעבלאָזן,
נישט געאיילט און נישט געכאַפט
מיט די טעלערלעך געקלאַפט —
שמענדריק-בוֹיגן-טאַנץ געשפרונגען,
און מיט גלעקלעך צוגעקלונגען,
און אויף קול'עכל געזונגען:

צים-צע-דע-רים!	— צים-צע-דע-רים!
צים-צע-דע-רים!	צים-צע-דע-רים!
גלייכער שוין אין לופטן, וון עס דופטן בלימעלעך — הימעלעך עס דופטן!	פאַטש איך מיט די טעלער! אויכן בוידעם בעסער איז, ווי אין טיפן קעלער!
צים-צע-דע-רים!	צים-צע-דע-רים!
צים-צע-דע-רים!	צים-צע-דע-רים!
הענג איך אויף אַ שטריקל! בין איך מיר אַ שמענדריקל — שמענדריקל-אַנטיקל! —	כ'בין דאָך אָן געדערים! לייג איך זיך אַוועק אין דר'עויד — קען איך פרעסן ווערים!

פונקט אזוי!
ווען אָפּגעזונגען מיט אַ טראַפּ אַ פלינקן —
האָט ער זיך אַ לאַז געטאַן
צו עליע געצלען אויף דער באַנק,
און פלינקער נאָך ווי אַ געדאַנק
אַריינגעפלוין אים אין אויער אינם לינקן! —

קאפיטעלע ט.

האָט מיזעלע אַרויסגעשפּיצט איר נעזל פון דער נאָרע
מיזד וויל נאָך צעפּלמענטשלעך מאַכן אַ הוּכָה.
אַדער עפּעס-האַס נאָך אנדערש טאָן —
קוקט זי שיקדיק די ווענטלעך אָן:
זעט זי גייע תּוֹבָה-לייט אַ באַרג עס ליגן,
אינער אויף דעם אנדערן אַ היפשע ביסל: אָן עין הרע,
נאָר די אַלטע האָבן אלע זיך אַרויסגעקריגן
און אנטרונען אלע — אַיינגעשוויגן.

שטיל איז איצט אויף בוידעמל, אַזש אַ מחיה.
שטיל איז איצט אויף בוידעמל — אַ פּאַרגעניגן!
עפּעס ליגן דאָך אַ קופּע מענטשלעך גייע
און מע הערט גישט עמיצן פון זיי זיך קריגן!

און לבנה איז אַוועק אין וועג אין אירן.
אין פּאַנטעפּעלעך אין זילבערנע אַוועק שפּאַצירן;
מיט די שטערן, איז אַוועק אין הימל זיך צו וויגן —
מיט די שטערן קאַרעהאַדן נאַכטיקע צו פירן!

איז דאָך טאַקע וויל און גוט:
מױן האָט ליב אַז פּינצטער אין דעם פענצטער רוט:

גראַט אזוי — ס'איז בעסער אומצויאָגן
זיך אליין! און טעלערלעך צו לעקן!
ס'איז באַהוועמער עפּעס אין די ציינדלעך אומצוטראָגן:
אַט אַ שטיקל חֵלֶב, אַדער גאַר אַ שטיקל שמאַלץ —
(פון רעיונות, נעבעכקעס, עס קיצלט איר ביים האַלדז...) —
און עס לאָזט זיך פּינצטערניש אַרומצושמעקן!

אַ רחמנות נאָר אויף עליע געצל קלעקפּאַפּיר:
עפּעס וואַרפט ער זיך פון זייט אויף זייט, און אָן אַ שירו
עפּעס גיט ער מיטן נאָז אַזא מין פּייף — אַ בלאָז!
עפּעס פּאַנפּעט ער און מורמלט אונטער נאָז.
און הוסט און שנאָרכט — און גיסט און שנאָרכט —

שטייט מיזל אויף די הינטערפיסעלעך און האַרכט.
וואָס שאַרכט עס עפעס אין דער טיף אין אים.
וואָס כאַרכלט עס פון אינגעווייט אַרויס?...

פּלוצים הערט אַ טויבע שטימעלע די מוין.
און נאָך אַ שטימעלע, אַ דריטע און אַ פּערטע שטים...
— האָט דאָס איז דאָס? — ווער איז זי? —
פּרעגט זי מיזלדיק און דינטשיק-זיס:
— ווער איז זי? ס-ס-ס?

ענטפּערט קיינער נישט — און ס'בלייבט אַ וויילע שטיל.
פוילט זיך נישט דאָס מיזעלע גאָן פּרעגט איבעראַנייס:
— ווער איז זי? ס-ס-ס? אַנישט — איך בייס'ס-ס-ס!
ווער איז זי? ס-ס-ס? וואָס-ווייל-ל-ל?

ענטפּערן שוין אלע אויפן קול:
— וואָס מיר ווילן? — שרייען מיט אַמאָל:
וועלן-וויילן מיר אַרויס אויף פּריי צו דיר
פון דעם אינעווייניק — פון דעם קלעקפּאפּיר!
שוין דערעסן דאָ צו רופן — ממעמקיס!
נעם צעפייס אים! נעם צעהאַק אים!
ווייל ס'איז פּינצטער דאָדערט. אז עס נעמט אַרום אַ גרוילן
נישט צו עפענען אַן אויג און נישט — אַ מויל!

ווייז אונדז ווי אַרויסצוקומען
וועל מיר דיר באַדאַנקען:
דיר באַצאָלן מיט מוזיק.
שענקען דיר געשאַנקען!
מיר-מיר וויינען זאַלבעפּערט:
צינגיטאַנג און האַצמאַך.
לידלפּידלבלום דער בלויער,
שמענדריקל — און שוין! — —

האַט דאָס מיזעלע דערהערט
פון די מענטשלעך זאַלבעפּערט.
האַט זי זיך געלאָזן לויפן
צו דעם ספּרל אויף דרערד.

און געמישט מיט פיסקל שפיציק
און געבלעטערט - ספר אלט.
זיך געעסקט פלייסיק, היציק
און געזאגט צו מענטשלעך: - בארדו

„באלד וועל איך ארויסגעפינען. און איך וועל דערפאר פארדינען
„ווי ארויסבאקומען איך. „תיקף עולם הבא גלייך“

און מיט נעזעלע געשמאָרעט
אין מיט אייגעלעך פאָרגאָפּט
האַט זיך מייזעלע געפאָרעט
און געזויגן ספּד-זאָפּט.

אויסגענישטערט אלע בלעטלעך -
האַט זי ספּרל געקייט.
אויסגעזושאָבעט אלע פּשטלעך -
און מיט בקיאות אויסגעשפייט.

האַט זי ווייט שוין - ווייט געהאלטן.
האַט זי זיך געסטארעט - נאָך.
בין אין ספּרל אין אלטן
איז געוואָרן גרויס די לאַך!..

קאָפּיטעלע יי.

„נישט קיין אַתָּה בחרתָּנוּ.
„נישט קיין דינגען זיך און מאָנען.
„נישט קיין צבר זיך דערמאָנען“
אַס אזוי אויף באַנק אויף גלאַטער
האַט געדרשנט מויו די זאָטע;
און מיט פּלוצלימדיקן דריי
עליע געצלען -- בין צום וני -
שאַדף אַ ביס געטאָן אין פּיאַטע!
און מיט עקעלע אַ דריי -
האַקוס-פּאַקוס! איינט און צוויי,
טויז - אין ערגעץ איז פּאַרפּאַלן...
איז זיך קוֹדֶם מיט געשריי

פּול מיט ספּר און מיט חכמה איז דאָס
מייזעלע אַ זאָטע.
איז דאָס מייזעלע אַרויף אויף באַנק אויף
גלאַטער.
(ווייל - באַשלאָסן: נישט צו לאָזן אין דער
לאַנגער באַנק
שאַרפּן שפיציקן געדאַנק!)
און צו זיי אזוי געזאָגט:
- „שאַט!.. ע... מענטשעלעך! באלד
מאָגט!
„און בין טאָג אויף וועלט וועט שיינען.
„וועט נישט העלפּן אייער טענהן -
„נישט קיין גואל, נישט קיין טאָטע.

קלעקפאפיר ארפגעפאלן —
 נישט געווסט פון ווי פון האנען.
 ווי פון הימל — ווייט פון דאנען
 איז עס אים געווען באשערט...
 טרראסק! פון בענקל אויף דער ערד!
 און אז אויסגעהערט. אז שטיל איז.
 שטיל איז. רוהט איז ארום —
 האט ער זיך געטאפט די זייטן.
 (נאכן פאלן — א גילות...)
 און געזען: נישטא קיין מום.
 נישט קלילה. לום און קרום!
 אלץ. א שטייגער. ווי ביי לייטן:
 מיט פישטשעחקעס מיט אלע גאנגן!
 כאטש הייב די פיס און גיי צום טאגן!
 האט ער פונם קלום — בלאסער
 זיך געגאסן נעגל-וואסער;
 איינגעהייצט דעם קליינעם אויוון
 מיט פאפירלעך. מיט א שפענדל;
 וואסער צוגעשטעלט א פענדל.
 אונגעהויבן זיך צו דרייען —
 פון דעם אויוון צו דעם אויוון.
 ביז — גענומען האט שארייען.
 בלייבן זיך אויף נייעם טאג
 (איידער ווען און איידער האט
 קומט דאך אן דער „פעלות“...)
 האט ער שטיל געטאן א זאג:
 — אוי, מה טובו! אוי, מה טובו!
 און אין טלית און אין תפילין.
 מיט א זיפץ און מיט א שטיקן.
 האט ער זיך — פאר זיך פארטראכט
 און אזוי צו זיך געמאכט,
 שטארקער, זיכער און באווארנט —

אונגעהויבן פונם פארנט:
 — אוי ווי גוט איז אן א גרענעץ!
 „אוי, מה טובו! ווי ס'איז וויל!“ —
 און — — אן עפן מיטן מויל.
 און ארויסגעלאזט א גענעץ.
 אבער סארא פיינעם גענעץ!
 גענעץ קומט נישט צו קיין גענעץ!
 ס'איז געווען שוין איינמאל גענעץ!
 איבער שכל און פארשטאנד —
 גענעץ שבגענעץ גענעץ.
 גענעץ פונם גענעצלאנד! — —
 און א קלער טאן נישט באוויזן.
 נישט א פינטל טאן מיט אויגן.
 ווי די פירען. ווי די ריזן
 זיינען אים ארויסגעפלוויגן —
 צאפלמענטשלעך זאלבאפערט!
 און צו שטריקלעך און צו ווענט.
 און מיט אייגעלעך צעברענט —
 זיך געווענדט און אומגעקערט!
 — — — — —
 ווען עס ווענדט זיך נאך אן מיר —
 וואלט איך אפשר נאך וואס זאגן.
 ביזקל ס'וועט באמת טאגן!
 ס'וועט געשען נאך אן א שיער
 מעשיות מיט מיין קלעקפאפיר.
 מיט די צאפלמענטשלעך פיר —
 ביזקל אמחן יאריד...
 בין איך אבער איצטער מיד.
 זאל גאט מיר דערפאר נישט שטראפן.
 מיינע העלדן ווילט זיך שלאפן
 איצטער — מיט די אויגן אפן.

אבאָנירט דעם איינציקן 2-וועכנטלעכן
אילוסטרירטן יידישן קינדער-זשורנאַל

"גרינינקע ביימעלעך"

דערשיינט אין ווילנע אונטער דער רעדאַקציע

פון ש. באַסטאַמסקי

דריטער יאָרגאַנג (נאָך דער בענייונג)

דרשינען אין די יאָרן 1914, 1915, 1919, 1920,
1921, 1922. באַנייט אין יאָר 1926.

די „גרינינקע ביימעלעך“ האָבן פאַרדינט

די אַלגעמיינע אנערקענונג פון אַלע

פריינד פון יידישן וואָרט און יידישן

קינד אין דער גאַנצער וועלט.

אַבאַנעמענט-פרייז:

פאַר פּוילן: א יאָר (20 נומערן) — 7 ג. 1 יאָר (10) — 4 ג.

פאַר אויסלאַנד: „ (20 ג.) — 1,20 דאָל. „ „ 60 ס.

קאָמפלעטן געבונדענע אין לייוונסענע פּראַכט-בענדער:

I יאָרגאַנג — 6 גילדן (70 סענט)

II יאָרגאַנג — 10 „ (1,20 דאָלאַר)

אדרעס פון דער רעדאַקציע-אַדמיניסטראַציע:

Wiino, Stefańska 24 m. 28 „Grininke Bojmelech“

ב ע ר

- 17. מעשהלעך פון עזרא 2 העט.
- 18. - - - - - 3
- 19. - - - - - 4
- 20. - - - - - 5
- 21. יעדע טארטלעכענער קאסטן—
(יידישע טאלקסעסעה)
- 22. צוויי יתום'ס — (זאלקסעסעה)
לע פאר קלענערע קינדער)
- 23. לענערעס פון אפאל —
(אלעקסאנדער מוכדון און די
פרויען, דער השט, דער
גרויסער חכם סאלען).
- 24. דעם גרויסע הרק (בעשלע)
- 25. דעם הינטלע — (פעשלע)
- 26. דער קיסער און דער צדיק—
(יידישע טאלקסעסעה)
- 27. טאלקסעסעוויט און לענערעס
פון אלטן פראג
- 28—31. דער קונד'ס 1, 2, 3, 4
(זאמלינגען פון רעסענציען,
אויסגאבן, שפילן, רעכונג,
הינדן, הערשטעקן, גימנעסטיק
לעך א. א.)
- 32. בוסקאאי — (טאלקסעסעה)
- 33. דער צעה'ן פון אן אלטן
קאפארוצניק.
- 34. די רייז פון ה' גארדיין.

קרנביכער אויף יידיש
ש. גאסטאמסקי און ס. הייסען:
לענעוויקע קלאנגען א. ב.
לענעוויקע קלאנגען— ברעסי
האפטאטיע פארן ויסן לערניגער.
לענעוויקע קלאנגען— ברעסי
טאפטאטיע פארן ויסן לערניגער.
לענעוויקע קלאנגען— ברעסי
טאפטאטיע פארן ויסן לערניגער.
דעם גייע הרעס— ברעסטי
מאטיע פאר עלטערע קלאסן.
3 צענד: עפאס, ליריק און
דראמע.

**ביבליאטעק פאר
יונגערע קינדער:**

- פון ש. גאסטאמסקי.
- יעקלע צהר.
- יווד דער הסעקרעטענער און
זינע מעשיות.
- מול.
- צוויי סתבות.
- א) דער נס, ב) דער צדיק.
- דער בוים און דער הינס.
- ינגל צינגל— לויט ברא' גרים.
- די אמתע בלה.
- דריי מענטשעלעך אין השלה.
- שטאמבער און זון. ברג.
- דער העלוישער שניידערל.
- קארדע— פון דעם לעבן פון
די איטאליענישע קינדער, האם
פריעטן אין די שטאטעס.
- בזענע האפן — (פון דעם
לעבן פון די קולנערשער)
- דער לינגער— (ג מעשהלע).
- די געשעקע —
- מעשהלעך פון עזרא 1 העט.

- פון ש. גאסטאמסקי.
- 1. פרייטאג גאסטאמסקי.
- 2. ריחיד ליהיננטאמסקי.
- 3. הענרי סטענלי.
- 4. די צוויי קאלומבוס האם אומי
דעקס אפערקען.
- 5. אין דער נאכט פון ברוקלינק.
- 6. זאלץ.
- 7. יעקאב גוטענבערג.
- 8. דויעטס אומי.
- 9. ראכערט מולאן.
- 10. דויערוש סטענענאן.
- 11. ל. פראק — זאמלבוך.
- 12. נעלע און סטראט.
- 13. פריילינג קומט — פאנטאסטיק.
- 14. קינדער-פיעסע אין 2 אקטן.
די באפרייטונג פון די שווארצע
קנעכט — (דעם לעבן פון די
שווארצע נעגערס און א ריי
ביגראפיעס פון די קנעכער

**ביבליאטעק פאר
ילדישע קינדער:**

- פון ש. גאסטאמסקי.
- 1. פרייטאג גאסטאמסקי.
- 2. ריחיד ליהיננטאמסקי.
- 3. הענרי סטענלי.
- 4. די צוויי קאלומבוס האם אומי
דעקס אפערקען.
- 5. אין דער נאכט פון ברוקלינק.
- 6. זאלץ.
- 7. יעקאב גוטענבערג.
- 8. דויעטס אומי.
- 9. ראכערט מולאן.
- 10. דויערוש סטענענאן.
- 11. ל. פראק — זאמלבוך.
- 12. נעלע און סטראט.
- 13. פריילינג קומט — פאנטאסטיק.
- 14. קינדער-פיעסע אין 2 אקטן.
די באפרייטונג פון די שווארצע
קנעכט — (דעם לעבן פון די
שווארצע נעגערס און א ריי
ביגראפיעס פון די קנעכער

- פון ש. גאסטאמסקי.
- 1. פרייטאג גאסטאמסקי.
- 2. ריחיד ליהיננטאמסקי.
- 3. הענרי סטענלי.
- 4. די צוויי קאלומבוס האם אומי
דעקס אפערקען.
- 5. אין דער נאכט פון ברוקלינק.
- 6. זאלץ.
- 7. יעקאב גוטענבערג.
- 8. דויעטס אומי.
- 9. ראכערט מולאן.
- 10. דויערוש סטענענאן.
- 11. ל. פראק — זאמלבוך.
- 12. נעלע און סטראט.
- 13. פריילינג קומט — פאנטאסטיק.
- 14. קינדער-פיעסע אין 2 אקטן.
די באפרייטונג פון די שווארצע
קנעכט — (דעם לעבן פון די
שווארצע נעגערס און א ריי
ביגראפיעס פון די קנעכער

**ביבליאטעק פאר
ילדישע פארוואנדערטע:**

- פון ש. גאסטאמסקי.
- 1. פרייטאג גאסטאמסקי.
- 2. ריחיד ליהיננטאמסקי.
- 3. הענרי סטענלי.
- 4. די צוויי קאלומבוס האם אומי
דעקס אפערקען.
- 5. אין דער נאכט פון ברוקלינק.
- 6. זאלץ.
- 7. יעקאב גוטענבערג.
- 8. דויעטס אומי.
- 9. ראכערט מולאן.
- 10. דויערוש סטענענאן.
- 11. ל. פראק — זאמלבוך.
- 12. נעלע און סטראט.
- 13. פריילינג קומט — פאנטאסטיק.
- 14. קינדער-פיעסע אין 2 אקטן.
די באפרייטונג פון די שווארצע
קנעכט — (דעם לעבן פון די
שווארצע נעגערס און א ריי
ביגראפיעס פון די קנעכער

אויפן לאנגער

- פון ש. גאסטאמסקי.
- 1. פרייטאג גאסטאמסקי.
- 2. ריחיד ליהיננטאמסקי.
- 3. הענרי סטענלי.
- 4. די צוויי קאלומבוס האם אומי
דעקס אפערקען.
- 5. אין דער נאכט פון ברוקלינק.
- 6. זאלץ.
- 7. יעקאב גוטענבערג.
- 8. דויעטס אומי.
- 9. ראכערט מולאן.
- 10. דויערוש סטענענאן.
- 11. ל. פראק — זאמלבוך.
- 12. נעלע און סטראט.
- 13. פריילינג קומט — פאנטאסטיק.
- 14. קינדער-פיעסע אין 2 אקטן.
די באפרייטונג פון די שווארצע
קנעכט — (דעם לעבן פון די
שווארצע נעגערס און א ריי
ביגראפיעס פון די קנעכער